

САГА ОЛОХ

Чурапчы улуунун хаһыата

ХАҢҢАТ 1931 СЫЛ АЛТЫННЫ 13 КҮНҮТТЭН ТАКСАР

2002 с.а.
АЛТЫННЫ
31 КҮНҮ
ЧЭПНЭР
№ 130 (3879)

Кыстык-2002

ААТТЫҢ КВАРТАЛЬНАЙ

Кытаанах сырыттаһыт кун нэһилик дьаһалтатын хонтороттатан саалаан кэли-беры, сүлүсүлгөн ырааппыт этэ. Төрөбүт тохолосуппугут, "ЖОХ-лар" сыдыаһтар дьон буолта. Кырдык, нэһилик баһылыга И.П.Игнатков кабинетыгар кэпсэти олохтохтуну бу тэриһтэ дьон киирэн сир-уот болуоруну баһарсыбытара.

Ордуккум мээстэтигэр турсуохтун. Ол сөл этэ. Билигин этэргит бөлүөлөк иһэ. Экологиялар туох диклэлэр? — диир кэпсэтихти түбөн баран Иван Петрович.

— Манын-отун хайы-үйөбө манна таспыллыт. Экологиялары кытта эмиз кэпсэппипит, — дьон этирээс хоруйдана.

— Очутугар тас кэпсүүтүн олох тупсагай гына огоробут, обилкаалаан-хайаан.

— Онук огороор буоллахпыт.

Ити улустары дьон-уот, коммуналнай хаһаайыстыба управлениета манаабы уаастагар гарах тутарын туһунан кэпсэтин эбит. Дьомиут сол курдук, көнүлүктөн тахсан бараллар.

Аны контура биир хотун көнүлүктөн, эмиз ЖОХ-лар линияларынан Дьоккуускайтан командировкаланан кэлбит дьон тустулар. Кинилэр олохторго автоматиканын туруорар ооруктаах үлэтин-түбүтү сыдыаһалар. Эмиз эбиттэн киһэ Арылбааха үлэһэбит улустары энергондур дьон кэлэн хаалбытара. Онон ЖОХ управлениетын манаабы уаастагы маастарын В.П.Парфеновы кыл-мүчү туттаран, кыстыкка бэлэмнэрин, хайдах-туох баһаанын алаах кирибиттарин интэриһиргэтибит.

— Мин иннибик уаастак маастарынан А.Г.Болыничкай 2 сый курдук үлэһэн баран, бэйэтин баба өттүнэн уурайда. Онон үлэни туппутум ий аңара арэ курдук буолла, — диир Василий Поликарпович.

Олохтоох киһи эбит, бэйэтэ арэ комгарынан үлэһэбит опытаах. Нэһилик котельнайа ааттын кварталнай. Эмиз

бөлүөлөк ортотугар, дьаһалта дьэтин адыс кэнигэр турар. Үлүс сылын убасас оттугунан оттулар. Хааччылар, итинни бизрер объёга олус элбэх. Быйата, бөлүөлөк баар бары социальнай-производственной тутулар (Маарыкчааннаабы потреббщество мааһыныттан ураты), дьон олорор улусай дьыһаар, бүтүлүү кинилэр. Ол иһигэр 13 улукан объект.

Оно, холотур, дьаһалта хонторота, Сыннааһан киһи, үлүһаан, орто оскула объекта-ра, 2 этээстээх дьон олорор улусай дьыһаар, эмиз 2000 сылаахха үлэһэ кирибит спортзал уонна быйыл эмиз сага тутула турар, уруккутун холосно суох, улукан баһыла дьыһаар. Балартан билингитэ 2 этээстээх дьон олорор дьыһаар уонна ити сага муосталана сыдыар баһыла корпуна сылытылла иликтэр.

Манна есө чуолкайдатаахха, быларыын орто оскула объекта-ра — иһи улукан үрөтөр корпуна, интернат, учууталлар олорор 4 квартиралар дьыһаар, маастарыһаа уонна дьон биирдиндөн олорор дьыһаар бэйэтэ тусла автономнайдык сылытыла туранар, саас муус устарга котельнай саахалланан, тонмуттар. Олор дьэ быйыл бу кварталнай котельнайга холбонмуттар. Көстөрүн курдук, сыттан-сыл сага объект эбиллэ, кинигэн сылытыла киирэн бизрэ тураллар. Дьингэр, кинигэһин улусу тутулар хайыһага, социальнай политика. Араас тутулаах, онно эбин үлэһэрин монгобут кыра котельнайдар астихтээхтэр. Ол өттүнэн ылааха, кытаанахтар дьаһанылар сөптөөх.

Учаастак маастара бас билэр 8 оператордаах, суоллардаах (уу баһар автомашина), тракторист-дизелистээх. Кэники шаты этээх, электрүүт саахалланар, барар түбэлтэтигэр тракторист дизелист үлэтин эмиз толорор эбэһинастээх. Оттон сварщиктынан С.А.Решетников иньээ сөөхөс сабаттан үлэһир эбит, биир сылытаахтара.

— Электро-оборудование-ларбыт мейтэхтөр, тутулар болдохторо асылт тэриллэр. Ону таһынан сүрүн проблема-быт, дьэ, электро-мотордар-быт. Адыс кэпсэтигэр. Улустары управлениетыгар туруорсабыт, кылаабык инженер, итинин хааччыны управлениета биллэр арэри, куораттан кэлэ илик дьон буолан иһэр. Билингитэ биир мотор үлэһир, кытаптаах хыра. Онокторго сага автоматика туруораллар, арэ была холбоотун этэ, — дьон маастар кылаабатын тумуулаха кэпсир.

Иккис проблемалара — сага котельнай тутула. Арэ-лэр аварийнай туруктаабын таһынан кытаптаах эмиз эппиттээбит. Сөөхөс отделениетынан олохтохтан ыла маһынан, чорунан оттулан кэлбит объект. Онокторго убасас оттуха ананан улартылыбытара 4-с сылыгар барбыт. Онон саганы таас варканынан тутарга туруорсубуттара, кэпсэтинин ылыгытара син ырааппыт.

Билингитэ аны, этэр курдук, быларыын тонмут оскула объектарыгар үлэ турута ханна тийсн турарын билсэбит. Манааха Правительство, БЕМ комитет орошонноор быларыын саахалланан кэнигтэн теплотрассата тардыллыбыт. Оттон оборудованиетын булууга ситэ үлэһэлээх кэлиһэр дьон хом санаалахтар. Уаастагы атын өттүнэн хааччылыга чуолкайдык биллэр дьон улукан кытаптаах сага дизель асатыллан туруорулуохтааба. Итиннэ, били, этэн аһарбылпыт курдук, гарах тутууга. Ахсынныга дьэри алыаата түбүктээх.

Түмүктөн этээххэ, бүгүн баар баһаанынчаларынан, кытаанахтары кыстык быйыл да тургутуох кэрингизиммит.

С.СМИРНИКОВА.

Хартыскаларга: нэһилик кыстыкы баһаар ЖОХ үлэһиттэ, оператордар (унаттан ханга) Е.М.Пестряков, Г.М.Анеладистов, В.И.Почомаев, В.П.Парфенов; учаастак маастара В.П.Парфенов.

ИЛ ТҮМЭН ДЕПУТАТЫГАР КАНДИДАТЫНАН ТУРУОРУНАЛЛАРЫГАР КӨРДӨСТҮЛЭР

Алтынны 25 күнүгэр Российской Федерация пенсионной фондатын Чурапчы улуутугар управлениетын коллективин улусай мунньага буолла. Мунньаха Российской Федерация пенсия фондатын отделениетын Саха Республикатын пенсия биир кэлим сулустатын начальнигы Альбина Иннокентьевна ПОИСЕЕВНА 54 №-дээх Чөркөөтөөгү быбардыр уокруука Саха Республикатын Государственной Мунньагы (Ил Түмэн) депутатыгар кандидатынан туруорунарыгар көрдөһүү болуорула керүүнэ. Мунньаха 35 киһи кытына. Тыл эппит 7 киһи А. И. Поисеева Саха сирин дьахталларыттан биир улукан салайаачы, политик буоларын бэлэтээтилар, депутатынан таһымына пенсия реформа олох сага киирэн арэр кэмигэр республика хас бирдии киһитэ, пенсионердара сокуон өттүнэн көмүскэллээх буолаларын иһин туруулаһан үлэһээ дьон эрэһэлэрин биллэрдилэр.

А. И. Поисеева 1970—1990 сс. Дьоккуускай дьаабы государственной университет инженер-нэ-технической факультетин деканын солбууааччынан, кафедра сабиздосейнэн үлэһэбитэ. 1990—1993 сс. Саха АССР Верховной Советин отделени сабиздосейнэ. 1993—1995 сс. Саха Республикатын Правительствотын Председатели социальной болуурустарга солбууааччы. 1995—2002 сс. Дьоккуускай куорат баһылыгы социальнай болуурустарга солбууааччы. 2002 сый алтынны 4 күнүттэн Российской Федерация пенсия фондатын отделениетын Саха Республикатын пенсия биир кэлим сулустатын начальнигы. Технической наука кандидата. 1977 сытан Ил Түмэн Уһаа палататын депутата, бастаанай комиссия председатели. Россия дьахталлары сокуон, Саха Республикатын дьаһалларын сабизтин чилиһнэрэ.

Мунньах кыттылаахтара биир санаан Альбина Иннокентьевна Поисеевны 54 №-дээх Чөркөөтөөгү быбардыр уокруука депутата кандидатынан туруорунарыгар көрдөһөр уураабы ылынылар.

Алтынны 28 күнүгэр С. А. Новгородов аатынан Чурапчы орто оскулатын педколлективин мунньага буолла. Мунньах манник ис хоһоонноох уураабы ылына:

Чурапчытаабы быбардыр уокруука Саха Республикатын Государственной Мунньагар (Ил Түмэн) С. А. Новгородов аатынан Чурапчы орто оскулатын педколлектива депутата кандидатынан "Туймаада-нефть" нефтяной компания генеральной директорун Иван Константинович МАКАРОВ туруорунарыгар ыгырабыт. Билиги Иван Константинович дьон-чахчы сипит-хонупт, каскылээх салайааччы быһытынан сыаналыбыт. Төрөбүт Саха Республикатын сайдарыгар, ордук тыа сирин нэһилиһини олох тупсарыгар, социальнай өттүнэн көмүскэллээх буоларыгар түстүү сокуону ылаалларыгар кизгэ биллээх киһи дьон эрэһэбит.

Алтынны 29 күнүгэр Хайахыт нэһилигитин быбардыр уокруука 53 №-дээх Чурапчытаабы быбардыр уокруука Саха Республикатын Государственной Мунньагар (Ил Түмэн) депутата кандидатынан "Туймаада-нефть" нефтяной компания генеральной директорун Иван Константинович МАКАРОВ туруорунарыгар ыгыраах аналлаах мунньахтара буолта. Кинилэр И. К. Макаровка "Убаастабыллаах Иван Константинович! Төрөбүт үлүүтүн Хайахыт нэһилигитин быбардыр уокруука 53 №-дээх Чурапчытаабы быбардыр уокруука Саха Республикатын Государственной Мунньагар (Ил Түмэн) депутата кандидатынан туруорунарыгар ыгырабыт. Депутатынан таһымына республикабыт, улустуут миники сайдалларын туһугар бары билигин-көрүүтүн, хыахын туһунан үлэһит дьон эрэһэбит" дьон ис хоһоонноох суругу ыттылар.

А. СЛЕПЦОВ.

● Үөрэх тэрилтэлэригэр

ГИМНАЗИЯҔА КОНФЕРЕНЦИЯ

Алтынны 25 күнүгэр улустары гимназияга сытта биирдэ ытыллар учууталлар, тэрэппүттэр, студенттар, үөрэнээччилэр конференциялара буолан ааста. Конференцияны гимназия директора С.В.Тобохов аста, сүрүннээн ханнак болуурустар керүүлэлэрин билиһиннэрдэ. Тэрэппүттэр комитеттары аатынан комитет председатели Н.Н.Попов сылаабы үлэтин отчуттаата.

— Сыл устата тэрэппүттэр гимназия коллективин кытаахха үлэһэн кэлибит. Хас бирдии тэрэппүттэн үс ый устата 900 солк. хомуйан үөрээк корпус сааһаһынын тутуугу кермелестүбүт. Гимназияга ытыллар дьаһалларга көстөөхтүк кытабыт. Ол эбэтэр "Шаг в будущее" конференция, "Учитель года" конкурс. Сага Дьыл, Дьахталлар аан дойдутаабы күннэрэ, тийэх чороан, Учугуал күнэ курдук дьаһаллары, бырааһынныктаабы кизэллэри тэрийэргэ кермелестүбүт. Олорор ыраах айаннылларыгар бензинин хааччыдыбыт, — дьон Николай Николаевич мустубут дьонго

сипилии кэпсээтэ.

Салгы С.В.Тобохов 2001—2002 сс. үөрэх дьылыгар гимназия, колледжа ытыллыбыт үлэлэр тустарынан ырытыны иһитиннэрдэ. Гимназия улусайа 36 учуутал үлэһирин, кинилэр истэригэр Россия, Саха Республикатын үөрэҕиритин туйгуннара, "Саха-Азия олох" фонд стипендиатара, аспирантар бааларын бэлэтээтэ. Гимназия учууталара үлэһиргэр сүрүн болуомтону оро билиитин хангаһыга, өй-санаа өттүнэн иһитингэ, этин-хаанын чэбдигирдингэ ууралларын, үөрэнээччилэр уруктарын таһынан анал курстарга үөрэнэллэрин, курулуоктарга дьахталларын туһунан кэпсээтэ. Кэлиги комитет комплектары үрэтингэ улукан болуомтону ууралларын тоһоолоһон бэлэтээтэ. Математика, физика, нуучча, омук тыллара, история курдук предметтэргэ гимназия тирэх оскулаар ахсааннарыгар киирсэрин, үөрэнээччилэр улуска, республикага ытыллар олимпиадаларга сипилиһээхтик кыталларын туһунан кэпсээтэ.

Биир кэлим экзамен түмүктэрин билиһиннэрдэ.

Семен Владимирович гимназия иһинэн республикатаабы "Дьосур" общество филлала, "Зеро", "Брейн-ринг", "Книголюб" кулуттар, "Эрэл" театральнай студия, "Сайдам" пресс-книги үлэһиллэрин, олохтор олоһуолга, баскетболга, дубааха, сааһааха, национальнай атах оһууларга секцияларга дьахталларын туһунан кэпсээтэ. Үөрэнээччилэр бэйэлэрин истэригэр парламент таһынан гимназияга ытыллар дьаһалларга көстөөхтүк кыталларын бэлэтээтэ. Гимназия материальнай-технической базатын туруу-билиһиннэрдэ. 2004 сытан саалаан 220 мээстээх, аныгылы варианттаах таас оскула тутуларын туһунан үөрүүтүк сонуну иһитиннэрдэ. Быйыл колледж II курсун улусайа 33 оро бүтэрэн Дьоккуускай, Нерюнгри куораттарга уруктарын салгыа бардылар дьон гимназия-колледж директора кизн туттан туран кэпсээтэ.

(Бүтүүтүн 4 стр. көр).

үөрэбин. Улуу нуучча но-
руотун кытары биир со-
моҕо, илээх-эйэлээх эрэ
буоллахпытна республи-
кабыт бөҕө туруктаах бу-
луоба, — диэн түмүктээтэ
Семен Иванович.

замаанары тутар комис-
сия кэлэн кэккэ сыллар-
га үлэлзэбитэ, ол — эл-
бэх ыччаттарбыт про-
мышленность эйгэти
кыһатын студеннарынан
буолбуттара. Салгыы
үрдүк техническэй үөрэх-
хэ киниригэ бэлэмнэни-
ни кууһурдуу туһунан ду-
огабар түһэрсиллибитэ.
Вахтовай кыमानан НТИ
преподавателлэрэ кэлэн
үлэлиир буолбуттара. Онон
1999 сыллаахха бу
сараалаһын тэнийэн,
кэнээн, республика са-
лалатын өйөбүлүнүлэн,
түөрт өрүттэх дуогабар
түһэрсиллэн, манна НТИ
колледжнай бөлөхтөрө
аһыллар буолбуттара.
Онон студеннар маннай-
гы, иккис курстарга манна
үөрэнэн бараннар үһүс
курстан Нергонеига тини-
эн үөрэнэр үгэстэрэ олох-
тонно.

Владимир Алполлонович хэлсээний хайа инженердэрин бэлэмниир бөлөх 2-с курсун студена А. Голиков ситарэн, бийил сайын Нерюнгрига полевой практикаба сүлдүй-быттарын, карьерга үлэлэ-эбиттарын хэлсээтэ.

— Нерюнгрины кытары доёрдуу сибээс салгыг-тын быһагытынан мин чуолаан бу биһиги улууска НТИ колледжнай бөлөгүн бэлиэхтиэхпин бабар-бын,— диэтэ Антон түмү-гэр.

Урукку сылларга СССР райкомугар элпизтээх үлэбэ сылдыбыт, билгигин дьиз кэргэн политикатын уонна социальнай көмүскэл управлениетын начальнига С.Н. Никитин кээкэ сылларга тохтуу баһыытыбыт шеф-тэһини сөргүтэр сыалтан 2000 сыллаахха улуус баһылыгын урукку бастакы солбуйааччы П.Н. Мишкин салайааччылаах делегация Нерюнгрига бара сылдыбытын кэпсэтэ. Онон мөнтөн көһөн тийээн олохсуйааччыларга анаан илин энэр улуустар кыттыһан элбэх квартиралаах биир таас дьизини туттарыахтаахтара дуогабарга ыйыллан баран, үбүнэн бигэргэммэккэ салгынна ыйааһытын бэлиэтээтэ.

— Урукку сыллар үтө
үгэстэринин интернациона-
льной добордууга бол-
омто ууруллубутун, тыа
сирэ уонна промышлен-
ность икки ардыларыгар
шефтэһин сүргүтүүлэн
сага таһымка сайдан
эрэриттэн ис сүрэхпиттэн

Улуус баһылыгын бастагы солбуйааччы В.И. Чичигинаров аан дойдуга буола турар событиелар норуоттар ыкса доҕордоһон олорууларга наада булбутун өссө төгүл билгээргэтэллэрин эттэ. Республикабыт Правительствота маһыаха септөөх хайысханы ылынан үлэтир. Ол курдук, Саха сирэ Россия састаабыгар холбоспута 370 сылынан үгүс дьаһаллар ытыылла тураллар, чуолаан биһиги улууспутугар шестэһиниби 25 сыла туоларынан Нерюнгри Күннэр сабаламмыттарын, 26 киһилээх делегация кэлэрин, араас дьаһаллар былааннаммыттарын билиһиннэрдэ. Бииргэ үлэлээһиннэ сана дуоҕабар түһэрсиллиэхтээх, онуоха этии киллэрэллэригэр тэҥүрүк остуол кыттылаахтарыттан көрдөстө.

Улууустаабы үөрэх үпраалениетын оскуолаҥа кириэн иннинээҥи саастах оболору кытары үлэһэ отделин начальнига М.И. Чичигинарова быйыл сааһаҥа үөрэхтээһин тэрийиитинэн Нерюнгрига бара сылдьыбыттан, онно үөрэхтээһин тиһигэр саҥа технология толору кирибитин, киһилэр собурууну институттары кытары быһаччы үлэлэһэллэрин кэпсээтэ. Иккиһинэн, Нерюнгригаабы Чэбдигирдэр киһи директорынан биһир дойдулаахпыт З. С. Максимова үлэлиирин бэлиэтээн туран, бу икки хайысханан биһиргэ үлэлээһини дуоҕабарга киллэрэргэ сүбэлээтэ. Онтон "Күннэй" ХЭТ директора И. Н. Петрова өһөнү онорор уонна эргизэн тэрилтэлэрин икки ардыларыгар үлэни дуоҕабарга биһир сүрүн ыстаабынан киллэрээтэ.

Ити курдук, "төгүрүк остуол" кыттымылаактара Чуралчы – Нерюнгри добродоһууларын аныгы экономической сыһыанга олобуран, сана таһымынан сайыннараарга биір санааба кэлэн тарбастылар.

Р. СИБИРЯКОВА.

Хаартыскаларга:
"төгүрүк остуол" кыт-
тымылаахтара: В. И. Чи-
чигинаров; НТИ колледж-
най бөлөбүн студенттара.

Улууска ытыллыбыт референдум олохтоох бэйэни салайынымын улуус таһымынан көлөүрүргө быһаарбыта. Сотору бу тэриллии баһылыгын быыбара ытыллан олохтоох бэйэни салайынымы бастакы этабыгар киририэхпит. Маныаха, биллэн турар, улууспут сирик-уотук туһанымы болпуруоһа биир улаханнарыннан, суолталаахтарынан буолуоба. Итинэн сибээстээн улуустаары сир комитетын председателэ М. И. ЛОСКИНТАН аһыйах болпуруоска эппиэттиигэр көрдөстүбүт.

Ыйытым: Михаил Иванович, билинги тургунан улууспуттар таба сыныпты берей, ханнык категорияга арааксалларый?

Элпизт: Улуус территорията 12,6 тьн. гектар. Тьн хааайыстыбатын сирдэрэ 50090 гектары маллар. Итингэн коллективнай предпритиелар (Мындаабайыга, Чыппараба) 7411, баанын хааайыстыбалара 12880, чааһыйдар 28530, подсобнай хааайыстыбалар ("Агроснаб", РТП, лесхоз, "Чуремчестрой", айылга хайыстабылын комитет) 207, уэрэх тэрпитэлэрэ 1003 гектар сир маллар. Бөһүөлэттар турар сирдэрэ – 7546, промышленность сирдэрэ (сибээс линияларын ылар сирдэрэ) – 1189 гектар, п фондата 1068366, уу фондата- 2122, саппаас сирдэр – 9306, инал сир фондата – 35342 гектар.

Ы! Бү сүрдэр бэйэни салайыныһан сибээстээн барыта уту
бас биллэһигэр юмталлар дуо?

Э: Российский Федерация Государственной Думынын 2002. ылылыбыт "Сиргэ государственной бас билимин тырсыу туһунан" сокуонугар сеп түбэлтинизээн, улуспут территорията бэйэ олохтоох бэйэни салайыны территориятынан буолар. Территория ити территория 3 кэрүг бас билингэ араасар. Федеральнай бас билингэ тыа, байыулуктар истэригэр федеральнай суолтаах объекттар, тарилталар турар сирдэрэ, орустэр кириилэ, ити, быһа холуйан, территория 85 бырыһыанын ылыада. Республиканской суолталаахха промышленность сирдэрэ, республиканской суолталаах объекттар, тарилталар турар сирдэрэ, орустэр, а сир фондотара кирииктэрэ. Итингэ территория 3 бырыһыан холбурдааба барыада. Итингэ атын территория, быһа холуйа, 12 бырыһыан олохтоох бас билингэ хаалыада. Амма орустутун тырсы ханык суолталаах тыа транспорт устарыттан (федеральнай, республиканской, олохтоох) быһаарыллыада. Маны тырсыуонна салайы функцияларын, арааһа, федеральнай да, республиканской да былаастар олохтоох бэйэни салайыны тариллнитэр биэрэллэрэ буолуо. Сир кодексатыгар сорох боломуруйал тариллуктэрин сеп дикон сурула сылдьар. Тырсы граф быһылыгын 2002-2003 сылларга барыада.

Ы: Нәһиликтэр кыраныссаларыгар, территорияларыгар тасма дуо?

3: Олохтоох байзны салбарын хяналтын нэгдсэн дүнгийн дагуу, улсын хэмжээнд 1998-1999 оны хооронд хамгийн их өсч байгаа салбар нь "Хүнс, хөдөө аж ахуй, тээвэр, мэдээлэл, урьдчилсан үйлчилгээний салбар" байсан байна. Энэ салбар нь 1998-1999 оны хооронд 1.5 хувийн өсч байсан байна. 1998-1999 оны хооронд хамгийн их өсч байгаа салбар нь "Хүнс, хөдөө аж ахуй, тээвэр, мэдээлэл, урьдчилсан үйлчилгээний салбар" байсан байна. Энэ салбар нь 1998-1999 оны хооронд 1.5 хувийн өсч байсан байна.

Ы: Сиртэн киирэр нолуок ханна киириэбэй? Сир сыадната ул
ыйыа дуо?

3: Нолуук ханна киригээр билигтэн чулкайдана сылдыар. Сир сыната, биллэн турар, тус-тулунан. Сиртэн хостонор баайн сир сыната, кэннөрү сирдээсэр бадан үрдүк. Билиги сирбитэр сиртэн хостонор баай суугунан кадастровай сыната чэнэ. Бусуон сөл. Сир сынаатын, нолугун сууматын олохтоок байзаалайыныга киригдэлгитиз Улус Муниадын депутаттара олохтооктара. Сиргэ нормативнай уонна рыночнай сына олохтоонуур. Сир чааһынай бас билиггэ киригдэринэ сирин бас билээччи атылгата, атыллыра көнүл бусуоҕа, сынаатын бас билээччи бас билээччи билимаҕа.

Ы: Билигин ханых үлэлэр ытылдалласый?

[illegible]

А. СЛЕПЦОВ хэлсэв.

